

Pripravnici u akciji

Božica Pintarić, prof., pedagoginja,
članica Ispitnog povjerenstva za stručne ispite odgajatelja,
Dječji vrtić Malešnica, Zagreb

O čemu sve pripravnici trebaju voditi računa prilikom pripreme za polaganje praktičnog dijela ispita, piše članica ispitnog povjerenstva, pedagoginja Božica Pintarić.

U praktičnom dijelu stručnog ispita pristupnici svjedoče o svojim kompetencijama u akciji, pokazuju svoja objedinjena teoretska i praktična znanja i sposobnosti, stavove i vrijednosti. Na ispitu se očekuje da pripravnici barataju mnogim spoznajama pa se tako i praktičan rad sastoji od četiri dijela: 1. procjene aktualnih razvojnih potreba, sposobnosti i interesa djece; 2. projiciranja i pripremanja odgojno-obrazovnog procesa; 3. provedbe odgojno-obrazovnog procesa; i 4. vrednovanja ostvarenog odgojno-obrazovnog procesa i osobne uloge. Nastojimo pristupnike upoznati sa svim relevantnim činjenicama vezanim uz odgojno-obrazovni proces u vrtiću i tijekom praktičnog dijela ispita. Na pripremnom sastanku upoznajemo ih s organizacijom odgojno-obrazovnog procesa u vrtiću, specifičnostima kao što su međugrupna suradnja (korištenje svih prostora, specifična namjena i oprema pojedinih prostora), te ih upoznajemo sa specifičnostima kurikulumu našeg vrtića, uz mogućnost da praktičan rad mogu izvoditi u jaslicama ili vrtiću. Upoznajemo ih i s dosadašnjim iskustvima vezanim uz ovaj dio stručnog ispita. Posebno napominjemo i potičemo da koriste mogućnost hospitiranja u odgojnim grupama, a nakon pisanog dijela ispita upoznaju se i s odgajateljima mento-

rima i djecom u odgojnim grupama u kojima će polagati stručni ispit.

Procjena aktualnih razvojnih potreba, sposobnosti i interesa djece

U ovom segmentu inicijalne informacije daje odgajateljica mentorica odgojne grupe u kojoj se održava praktičan rad, a odgajatelji pripravnici procjenu vrše na temelju dobivenih informacija i kroz proces hospitiranja u odgojnoj grupi. Odgajateljica mentorica upoznaje pristupnike s aktualnim razvojnim statusom djece, interesima i aktualnim temama i projektima koji su u tijeku; organizacijskim, prostor-

no-materijalnim i interpersonalnim okruženjem i pomagalicama, opremom i materijalima koji su na raspolaganju pristupniku. Odgajatelji pristupnici tijekom hospitiranja i sami procjenjuju razvojni status i aktualne razvojne potrebe djeteta. Na temelju svoje procjene pristupaju planiranju i pripremi za odgojno-obrazovni proces u danu. Pri odluci o sadržaju i načinu provođenja praktičnog rada, pristupnike potičemo da procijene i vlastite sklonosti, iskustva i svoje jake strane (prema određenom području razvoja djeteta, vrstama aktivnosti...). Potičemo ih da odgojni proces obogate nekim specifičnim doprinosom koristeći pozitivna iskustva iz vrtića ili kraja iz kojeg dolaze. Primjerice, tako je odgojno-obrazovni proces u našem vrtiću obogaćen autentičnim svjedočenjima pripravnika iz Zagorja, Moslavine, Podravine, Međimurja... koji su potaknuli djecu na različite aktivnosti i proširili njihove interese vezano uz tradicijske igračke,

Pripravnici se potiču da odgojni proces obogate koristeći zavičajna iskustva

Na ispitu se može (i mora) sve planirano i mijenjati (centri, prostor, poticaji, pa i sadržaj aktivnosti) ako aktualna situacija traži ili nudi vrjedniji način, vrstu i sadržaj aktivnosti od planiranog.

glazbu, glazbala, nošnje, narječje, navino slikarstvo, specifične građevine i specifično prirodno okruženje. To je bilo posebno vrijedno za odgojne grupe u kojima su se već razvijali projekti djece vezano uz upoznavanje Hrvatske, tradicijskih igara i igračaka ili pak projekata vezanih uz održiv razvoj.

Projiciranje i pripremanje odgojno-obrazovnog procesa

Odgajatelji pripravnici na temelju obrazložene procjene odabiru temeljno područje razvoja (u provedbi je naglasak na integrativnom pristupu), razvojne zadaće i temu. Razvojne zadaće određuju se od zone aktualnog razvoja djeteta prema sljedećoj zoni razvoja, uzimajući u obzir različitosti u razvojnim potrebama djece u odgojnoj grupi. Dosadašnja iskustva govore da konkretizacija u određivanju razvojnih zadaća predstavlja najveću teškoću pristupnicima u procesu projiciranja i planiranja odgojno-obrazovnog procesa. Razvojne zadaće u pisanim pripravama najčešće se navode vrlo općenito. Navest ćemo nekoliko primjera općenitih zadaća koje su u svojim pisanim pripravama odredili pristupnici te uz njih dati primjere jasnijih konkretizacija (Tablica 1). Projiciranje i (ili) planiranje okruženja odnosi se na prostorno-materijalni, organizacijski i interpersonalni aspekt. Kako su oni međusobno isprepleteni, zasebno navođenje je uvjetno. Pri oblikovanju **prostorno-materijalnog okruženja** važno je voditi računa o različitim stilovima učenja djece, različitim razvojnim potrebama i sposobnostima djece u odgojnoj grupi, o tome da djeca najviše uče čineći i prema tome pripremati centre aktivnosti, odabirati poticaje, materijale, sredstva i pomagala. Pripravnici

napominjemo da se ne ograničavaju postojećim centrima, njihovom veličinom i razmještajem, već da ih maksimalno funkcionalno preoblikuju u veličini, smještaju, vrsti, prema predviđenim razvojnim zadaćama, vrsti predviđenih aktivnosti, socijalnim interakcijama – prema svojoj zamisli KAKO, koristeći uz prostore dnevnog boravka, predprostore, hodnik, terase, dvorište...

Organizacijsko okruženje, iako se odnosi i na prostor i socijalnu organizaciju, sagledavamo u vremenskoj relaciji. Za vremensku organizaciju je važno da tu osobito dolazi do izražaja *fleksibilnost*, te da uz okvirnu projekciju vremenskog slijeda treba pratiti tijek aktivnosti, potrebe, interese djece i u skladu s tim djelovati vezano za poticaje, intervencije odgajatelja kroz dan. U **interpersonalnom okruženju** planira se socijalna mikroorganizacija odgojno-obrazovnog procesa – interesne grupe, suradničko učenje, interakcije s cijelom grupom, individualni oblik rada, predviđene uloge odgajatelja. Potrebno je naglasiti da su, unatoč poticajnom prostorno-materijalnom

okruženju kojeg se naziva 'trećim odgajateljem', odgajatelji uvijek voditelji, samo trebaju svoje uloge usklađivati s uvažavanjem aktivne i stvaralačke prirode djeteta i ne činiti ono što onemogućuje djetetovo činenje. Budući da je kvalitetno planiranje zapravo projiciranje – otvoreno planiranje, potrebno je, koliko je god moguće, predvidjeti više opcija – primjerice za veličinu prostora pojedinog centra, za materijalne poticaje i materijale veće razine složenosti, a napose za vremensku organizaciju aktivnosti.

Provedba odgojno-obrazovnog procesa

Tijekom samog ispita važno je imati 'hladnu glavu' kako bi se funkcionalno ostvarivale potrebne interakcije iz odgovarajućih uloga odgajatelja – promatrača, procjenitelja, pomagača, poticatelja, suigrača... Važno je pratiti svu dinamiku, donijeti odluke gdje i kako izravno djelovati, vodeći računa o uvažavajućoj i podržavajućoj interpersonalnoj komunikaciji u relacijama odgajatelj-dijete, dijete-dijete. U neposrednom procesu se provjeravaju planirane postavke i uvažavaju situacijski poticaji. U samom tijeku odgojno-obrazovnog procesa najčešće se ukazuje potreba za promjenom prostorne organizacije. No može se (i mora) i sve planirano mijenjati (centri, prostor, poticaji, pa i sadržaj aktivnosti) ako aktualna situacija traži ili nudi

Pri oblikovanju prostorno-materijalnog okruženja važno je voditi računa o tome da djeca najviše uče čineći

Pripremili smo za vas

Tablica 1 Primjeri razvojnih zadaća

<i>Primjeri općenitih razvojnih zadaća iz priprava pristupnika</i>	<i>Moguća konkretizacija razvojnih zadaća uz okvirnu dob</i>
<ul style="list-style-type: none"> • razvijati krupnu motoriku • razvijati finu motoriku 	<ul style="list-style-type: none"> • penjanje na visinu od 1m (4 god.) • rezanje škarićama (3 god.)
<ul style="list-style-type: none"> • poticati razvoj pozitivne slike o sebi • poticati razvoj socijalnih i komunikacijskih vještina 	<ul style="list-style-type: none"> • prepoznavanje i imenovanje osjećaja: strah, sreća, ljutnja, tuga (4 god.) • jasno izricanje želje (od 3 god.), jasno izricanje smetnje (od 3 god.)
<ul style="list-style-type: none"> • poticati na uporabu različitih likovnih materijala 	<ul style="list-style-type: none"> • crtanje oblika sastavljenih od istih i sličnih djelića (tema: suncokret, saće)
<ul style="list-style-type: none"> • poticati razvoj glazbenog senzibiliteta 	<ul style="list-style-type: none"> • pjevanje u rasponu od e1 do a1 (4 god.) • pjevanje u rasponu od d1 do h1 (5-6 god.)
<ul style="list-style-type: none"> • poticati razvoj govorne komunikacije • bogaćenje rječnika 	<ul style="list-style-type: none"> • imenovanje dijelova tijela (2 god.) • imenovanje članova obitelji i srodstvo • razumijevanje i uporaba novih riječi: povećalo, mikroskop, dalekozor, epruveta
<ul style="list-style-type: none"> • proširivanje spoznaja o prostornim odnosima 	<ul style="list-style-type: none"> • imenovanje prostora i opreme u vrtiću (3-4 god.); razlikovanje i imenovanje prostornih odnosa: gore-dolje, naprijed-natrag, ispred-iza (4 god.); • klasificiranje predmeta prema veličini: veće, manje, jednako (5 god.)
<ul style="list-style-type: none"> • klasificiranje predmeta prema određenom kriteriju 	

vrjedniji način, vrstu i sadržaj aktivnosti od planiranih. Razumljivo je da se pripravnici teže odlučiti za radikalniji otklon od planiranog, no upravo time dokazuju svoju kompetenciju.

Vrednovanje ostvarenog odgojno-obrazovnog procesa i osobne uloge

Ovaj dio odvija se kroz samoprocjenu pripravnika i procjenu s članovima ispitnog povjerenstva. Procjenjuje se:

- razvojna dobrobit za dijete/djecu – ostvarenje predviđenih razvojnih zadaća (kakvo je iskustvo djeteta proizišlo iz procesa putem uvažavanja situacijskih poticaja i aktualnih potreba, inicijative i interesa djece);
- procjena funkcionalnosti okruženja (organizacijskog, prostorno-materijalnog i interpersonalno-komunikacijskog). Tu je posebno važno da odgajatelji pripravnici procijene osobnu ulogu (način komunikacije i odabir uloga) u izravnim i neizravnim interakcijama s djecom;
- promišljanje pripravnika o eventualnim drukčijim postavkama u odgojno-obrazovnom procesu – odgovor

U provedbi aktivnosti naglasak je na integrativnom pristupu

na pitanje pristupniku: *Da li biste, što i kako u odgojno-obrazovnom procesu mijenjali?* Pristupnik također procjenjuje smjer mogućeg budućeg tijeka razvoja odgojno-obrazovnog procesa. U ovom dijelu praktičnog dijela ispita pristupnik prezentira svoje refleksivne sposobnosti. Uza sve navedeno, ističemo da je za svaki segment praktičnog rada od temeljne važnosti da pripravnici sli-

jede svoje osobne principe i da vide svrhu svojih postupaka. Važno je da budu autentični – svoji, jer će im to omogućiti svrhovito djelovanje i dati sigurnost. Kontinuiranim i sustavnim procjenjivanjem i osvježivanjem svoje akcije tijekom cijelog stažiranja u odgojno-obrazovnom procesu, uz diskurs sa sustručnjacima, pripravnici će se kvalitetno pripremiti za ovaj dio stručnog ispita.